1932 Smittkoppor i Malmö

Räddade av vaccinering

UPPSALA MEDICINHISTORISKA FÖRENING källa

Axel Höjer rätt man för jobbet

Epedemi
I
Malmö

Bildspel Anders Dernback

Spanska sjukan 1918

20 000 sjuka av 110 000 invånare och 725 dog
I Spanska sjukan ca. 3,6 % dödlighet

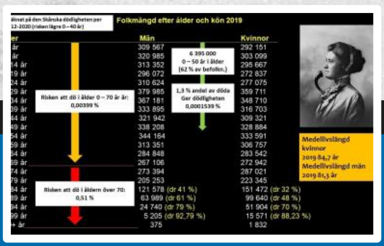

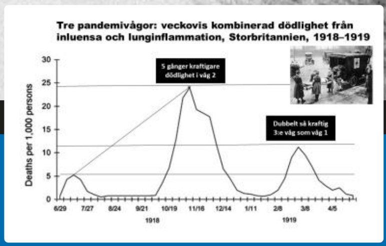

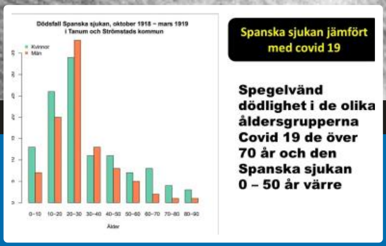

Malmö och epedimier 1918 spanska sjukan 1932 smittkoppor

Smittkoppsepidemin i Malmö 1932

Ända från Jenners dagar har det med jämna mellanrum uppstått debatt om fördelar respektive nackdelar med vaccinationen. Ett lärorikt exempel är smittkoppsepidemin i Malmö 1932, som visar på både vilket mod som krävs av vaccinationens förespråkare och vilket motstånd som de också får räkna med. Motzi Eklöf, docent och vård- och medicinhistorik, har beskrivit smittkoppsvaccinationens utveckling under svenskt 1900-tal i sin bok Variola & vaccinia. Om massvaccination och folkhälsopolitik, vaccinforskning och läkaretik. Den utkom 2016, och framstår också som ett bidrag till dagens aktuella diskussioner för och emot vaccinationer.
I december 1931 kom en murare hem till Malmö efter en vistelse i Ryssland. Han fick lite feber och några utslag. Det var inte mer med det. Men den 7 januari 1932 insjuknar hans 4 månader gamla dotter med feber. Fyra dagar senare får hon ett rött fläckigt utslag i ansiktet och på armarna och 3 dagar senare uppstår det blåsor i utslaget. Föräldrarna tar henne till Malmö barnsjukhus, Flensburgska barnsjukhusets poliklinik. Man misstänker smittkoppor och tar barnet till en observationsavdelning i väntan på att isoleringsavdelningen på Epidemisjukhuset ska värmas upp. Under tiden skyndar man att vaccinera alla som varit i samma väntrum och dessutom all personal. Lokalerna tvättas och desinficeras. John Forssman, professor i patologi i Lund, tillkallas.

112 000 (87 %) i Malmö vaccinerades

Han var den ende som hade studerat smittkoppsfall utomlands och han ansåg att det utan tvivel rörde sig om smittkoppor. Överläkaren Ebbe Petrén kontaktade den som enligt epidemilagen 1919 hade det huvudsakliga ansvaret för att följa epidemiska fall och leda epidemihanteringen, vilket var förste stadsläkaren. Och vem var det? Jo, J. Axel Höjer, samma man som senare skulle bli generaldirektör för Medicinalstyrelsen under många år. Statens Bakteriologiska Laboratorium (SBL), fastställde att det verkligen var smittkoppor. Och det var sedan lugnt några dagar. Men från 27 januari började det droppa in nya fall. De flesta hade passerat väntrummet på Flensburgska polikliniken, innan det stängde. Ett sjukvårdsbiträde insjuknade i samband med att hon deltog i ett församlingsmöte med 400 personer.

Axel Höjers massvaccination Därmed beslöt Höjer att påbörja en massvaccination. Hela Malmös befolkning och personer som besökt staden uppmanades att vaccinera sig. Köerna ringlade sig långa. Höjer framträdde dagligen i radio med lugnande besked. Totalt insjuknade tio personer, varav en avled i encefalit som komplikation till smittkopporna. Man beräknar att 112 000 Malmöbor vaccinerade sig, det vill säga 87 procent av stadens befolkning. Höjer fick först mycket beröm för sin rådiga insats. Sedan mycket kritik. Det uppstod en het debatt om det verkligen var motiverat att starta en massvaccination. Kritiker framförde att ”Det var både riskabelt och kostsamt att vaccinera så många människor, när epidemin var så begränsad.”

Axel Höjer

1890 - 1974

Höjer, som var son till lektor Nils Höjer och Emmy Höjer, började 1908 studera medicin vid Karolinska Institutet och blev medicine kandidat 1911 samt medicine licentiat 1916. Han verkade i Paris 1919, där han blev bekant med sjuksköterskan Signe Dahl. De gifte sig 1920 och blev föräldrar till arkitekten Jon Höjer.
Han utnämndes 1930 till förste stadsläkare i Malmö och blev 1935 generaldirektör för Medicinalstyrelsen, en tjänst som han lämnade 1952. Under Höjers tid där genomfördes flera reformer när det gäller förebyggande vård, bland annat mödrakontroll, mödrahjälp och spädbarnskontroll. Dessutom infördes allmän folktandvården. Som stadsläkare i Malmö försökte han åtgärda luftföroreningar från Skånska Cements fabrik i Limhamn i Malmö. Företagets direktör hotade Malmö kommun med att företaget skulle flytta till annan ort om man följde stadsläkarens rekommendationer. Ympning mot smittkoppor påbörjades i Sverige år 1754, men fick ingen större spridning. Vaccination med sekret från kokoppor påbörjades i Sverige år 1801 och var obligatorisk 1816–1976. De sista svenska fallen av smittkoppor inträffade i Stockholm i mars–juni 1963. Av 27 sjuka avled fyra.

87 % av alla Malmöbor blev vaccinerade 1932
Sim skydd mot utbrott av Smittkoppor
112 000 personer